

РЕФОРМУВАННЯ ЕНЕРГОРИНКУ УКРАЇНИ

К.І. СНИГУР^{1*}, О.М. ДОВГАЛЮК²

¹ *магістрант кафедри передачі електричної енергії, НТУ «ХПІ», Харків, УКРАЇНА*

² *доцент кафедри передачі електричної енергії, канд. техн. наук, НТУ «ХПІ», Харків, УКРАЇНА*

**e-mail: ksnigur@yandex.ru*

Оптовий ринок електроенергії (ОРЕ) України був створений за моделлю Британського пулу в 1996 р. Останнім часом спостерігається зниження ефективності роботи енергетичної галузі, однією з важливих причин чого є той факт, що модель «єдиного покупця», базовим принципом якої є визначення середньої ціни на електроенергію для всіх постачальників, застаріла і функціонує з цілим рядом недоліків. Так модель «єдиного покупця» ставить виробників атомної, теплової та гідроелектроенергії в рівні умови по відношенню до споживача, а це знищує конкуренцію і демотивує виробників підвищувати ефективність і знижувати собівартість електроенергії.

Сучасні тенденції розвитку електроенергетики, а також критичний технічний та фінансовий стан енергоринку вказують на необхідність реформування ринку електроенергії України [1]. Для цього необхідно впровадження нової прогресивної та конкурентної моделі енергоринку – двосторонніх договорів та балансуючого ринку (ДДБР). Ця модель є більш ефективною та орієнтованою на потреби споживачів, які отримують свободу вибору постачальника електроенергії шляхом укладення двосторонніх договорів, а також можливість придбання необхідних обсягів електроенергії на спотовому ринку. З'являється можливість ефективно регулювати дисбаланс, що виникає при виробництві електроенергії, а також передбачається створення ринку додаткових послуг із закупівлі маневрених потужностей. Ключові відмінності обох енергоринків представлені в табл. 1.

В Україні прийнято закон «Про засади функціонування ринку електроенергії України» [2], в якому затверджено поетапну концепцію переходу від існуючої моделі ринку до ДДБР. Згідно з цим законом нова модель ринку електроенергії повинна повністю почати працювати з 2017 р. і буде реалізована шляхом впровадження через ряд послідовних кроків для забезпечення максимально плавного процесу переходу. На кожному з етапів буде проходити впровадження одного з елементів ДДБР, починаючи з 20% на першому етапі, на другому - до 40%, на третьому - до 70%, четвертий етап буде характеризуватися повним відкриттям нової моделі енергоринку.

Загальна характеристика етапів реформування енергоринку України така:

- Етап 1. Формування нормативно-правової бази та початок навчання учасників ринку, часткове введення двосторонніх договорів. Балансування ринку здійснюється через пул.

Таблиця 1 – Ключові відмінності старого і нового енергоринків України

Модель	Характеристика
Пул	<ul style="list-style-type: none"> • Вся електроенергія продається через пул за централізованим ціноутворенням; • Єдина ціна для кожної години; • Ціноутворення на основі сумарного графіку споживання, але деякі виробники отримують регульовану ціну; • Заявка формується як точки на реальному графіку витрат; • Централізоване складання графіку Системним оператором.
ДДБР	<ul style="list-style-type: none"> • Більшість електроенергії продається за двосторонніми договорами з індивідуальним визначенням ціни; • Кожної години може бути прийнято кілька цін, заявок і пропозицій; • Різні ціни небалансу – для випадків дефіциту та перевиробництва; • Окремі ціни заявок і пропозицій; • Самостійне складання графіків виробниками.

- Етап 2. Впровадження балансуєчого механізму при збереженні централізованого складання графіків навантаження. На цьому етапі визначено необхідність навчитися точному плануванню та прогнозуванню виробництва і споживання електроенергії.

- Етап 3. Перехід від централізованого до самостійного складання індивідуальних графіків навантаження учасників ринку. Початок функціонування Біржі електроенергії.

- Етап 4. Початок повноцінного функціонування ринку двосторонніх договорів, а також балансуєчого ринку. Повне відкриття ринку та усунення залишкових перехідних механізмів.

На шляху переходу ринок ДДБР зазнаватиме фундаментальних змін, таких як припинення централізованої диспетчеризації виробників, підвищення ефективності виробників у змаганні за укладання двосторонніх контрактів та за надання вигідних заявок на балансуєчий ринок [3]. Зміни також стануться у процесі складання графіків і диспетчеризації, у поводженні з небалансами між дійсними та плановими виробництвом та споживанням, а також у тому, як вартість цих небалансів буде сплачуватися саме тими учасниками, якими вони були спричинені.

Список літератури:

1. Енергетична стратегія України на період до 2030 року / Інформаційно-аналітичний бюлетень «Відомості Мінпаливенерго України». Спеціальний випуск. - Київ, 2006. - 113 с.
2. Закон України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» від 24.10.2013 р. № 663-VII (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/663-18/page>
3. Жаркин А.Ф. Нормативно-правовое регулирование качества электрической энергии. Анализ украинских и европейских законодательных актов и нормативно-технических документов / А.Ф. Жаркин, В.А. Новский, С.А. Палачев. - Киев: Ин-т электродинамики НАН Украины, 2010. - 167 с.